

6 Naklon in tematska struktura v japonskih uredniških komentarjih

Andrej Bekeš

6.1 Uvod

Naj bo besedilo, npr. časopisni članek, monografija ipd., videti še tako statično, vendar v resnici ni tako. Kot po Aristotelu povzema Coseriu (1973), je besedilo produkt, Aristotelov *ergon*, skratka, sled komunikacijske aktivnosti, Aristotelove *energeie*. Komunikacijska aktivnost ima vselej svoj namen in se ne odvija v vakuumu, temveč v specifičnem družbenem kontekstu, kontekstu situacije. Halliday (1978 in 1991) opisuje kontekst situacije s trojico:

polje diskurza (narava družbenega dogajanja, ki vključuje dani diskurz, *field*), *odnosi v diskurzu* (narava družbenih odnosov med soudeleženci v diskurzu, *tenor*), *izvedba diskurza* (način, kako so udeleženci v diskurzivnem dogajanju v medsebojnem stiku (prisotni, neposredni stik, posreden stik preko telefona, časovno zamaknjen stik preko pisnega medija itd., *mode*)).

Branje in razumevanje besedil je tesno povezano z njihovim namenom in z njihovo zgradbo, zgradba pa je odraz komunikacijske aktivnosti, torej jezikovne interakcije.

Naklonskost v najširšem smislu je povezana s tipom komunikacijske aktivnosti, ki se odvija v dani situaciji. Govorec/pisec z naklonskimi izrazi signalizira enemu ali več soudeležencem, kaj je njegov namen, tj. ali razlaga, sprašuje, prosi ipd., ter kakšen je njegov odnos do povedanega, tj. ali je povedano dejstvo ali pa gre morda samo za sklepanje, ugibanje ipd. Takšno razumevanje se sklada tudi z Bahtinovim (1981) razumevanjem dialoškosti v diskurzu. V japonskem jeziku je obravnava naklonskosti večinoma omejena na poved. Tradicionalna obravnava naklonskosti temelji na delitvi povedi na predikacijo, usmerjeno nase (*jojutsu* 叙述) in predikacijo, usmerjeno k sogovorniku (*chinjutsu* 陳述) (gl. Watanabe, 1953, prim. Narrog, 2009). Zaradi ohlapne definicije in s tem povezano obilico različnih interpretacij obeh pojmov so poznejši avtorji uporabljali drugačno terminologijo, temelječo na bolj eksplicitnem definiranju naklonskosti. Minami (1974) je naslanjajoč se na Jespersena razlikoval raje med modusom (*modusu* モドウス) in diktumom (*dikutumu* ディクトウム), Teramura (1982) pa med opisom dejanskega stanja (*koto* コト) in modalnostjo (*mūdo* ムード). Od 80. let prejšnjega stoletja dalje se je raziskovanje modalnosti v japonščini zelo razmahnilo; z avtorji, kot sta Nitta (1989) in Masuoka (1991), se je uveljavilo razlikovanje med propozicijo oz. logično vsebino povedi (*meidai* 命題) in med naklonskostjo (*modariti* モダリティ). Modariti je v

povedi vezana na propozicijo in je odraz govorničeve subjektivnosti. Sicer pa je že Teramura (1984, 278–290) opozoril na nezadostnost obravnave naklonskosti samo v okviru povedi in z zgledi nakazal nujnost obravnave naklonskih pojavov v širšem kontekstu.

Za soudeleženca je poleg naklonskosti ključ za razumevanje besedila tematska zgradba besedila. Gre za pojave, ki jih od 60. let prejšnjega stoletja dalje avtorji opisujejo s pojmi kot so »razvoj teme« (*topic progression*) (Daneš, 1974) »trajanje teme« (*topic continuity*) (Givón, 1983), odnos med »tematizirajočimi izrazi« (*teidai hyōgen* 提題表現) in »vsbinskim paragrafom« (*bundan* 文段) (Sakuma, 1987), »slojevitost teme« (*shudai no kaisōsei* 主題の階層性) (Sunakawa, 2005) ipd. Tudi sam sem pri proučevanju segmentacije v japonskih besedilih ter s tem povezanim vprašanjem signaliziranja meja v besedilu potrdil pomembno povezavo med vsbinskim paragrafom in razvojem teme (prim. Bekeš, 2008 in 2012).

Obe področji, naklonskost in tematska zgradba besedil, sta bili z redkimi izjemami obravnavani ločeno. A tudi pri izjemah, kot je npr. Noda (1995), ki obravnava ujemanje med naklonskimi izrazi na koncu povedi in izrazi izpostavljanja (*toritate hyōgen* 取り立て表現), je obravnava omejena na dogajanje na ravni povedi.

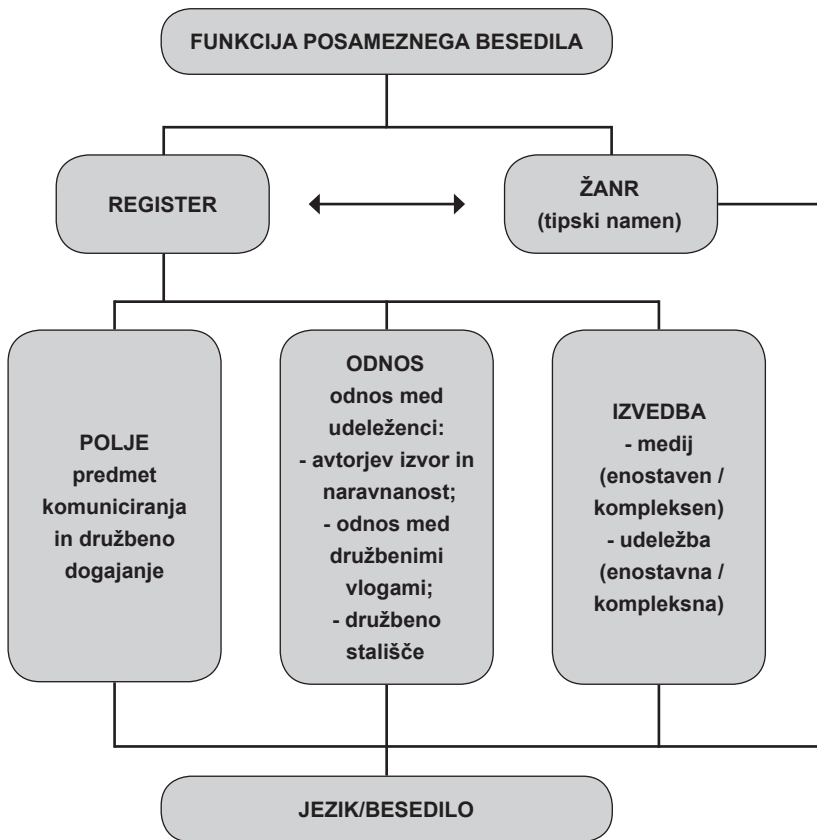
Pri mojem praktičnem delu s tujimi študenti v letih 2011–2013 v Mednarodnem centru Univerze v Tsukubi na Japonskem se je izkazalo, da je intuitivno razumevanje obeh področij, naklonskosti in tematske zgradbe besedila, nujno tako za aktivno kot pasivno obvladovanje jezika. Za učeče se japonskega jezika v akademskem okolju je še posebej pomembno, da razumejo in znajo tudi sami producirati akademski diskurz – referate, eseje, članke, razprave, študije, disertacije, skratka v širokem pomenu razlagalno prozo.

V pričujoči razpravi je zaradi njegove kompaktnosti in jasne strukturiranosti predmet analize žanr, ki je po sestavi zelo blizu akademski prozi, in sicer uredniški komentar. Cilj raziskave je preseči obravnavanje naklonskosti izključno v okviru povedi in v povezavi z razvojem teme oz. posledično s tematsko strukturo besedila ugotoviti, kakšne so širše kontekstualne motivacije za uporabo določenega naklonskega izraza oz. določene naklonskosti na nekem določenem mestu v besedilu. Študija je eksploratorne narave in se problematike loteva v obliki kvalitativne analize tipičnega zgleda novinarskega komentarja. V drugem razdelku bo predstavljen teoretski okvir obravnave s pojmi »žanr«, »naklonskost« in »razvoj teme«. V tretjem razdelku je podrobneje predstavljena metodologija, četrti razdelek pa je posvečen analizi konkretnega primera besedila. Peti razdelek je razprava o rezultatih analize, šesti razdelek pa povzema ugotovitve.

6.2 Teoretski okvir

6.2.1 Register in žanr

Tesna povezanost med namenom komunikacijske aktivnosti in izborom jezikovnih sredstev je razvidna iz korpusnih študij (gl. mdr. Bekeš, 2011). Komunikacijske aktivnosti, zlasti v svetu medijev, so zelo strukturirane in tipizirane. Če gledamo na besedilo kot na sled komunikacijske aktivnosti (*energeia!*), se je smiselno vprašati, kakšnemu tipu aktivnosti dano besedilo pripada. Na osnovi pristopov opisanih v Halliday (1991) in House (1997) lahko odnos med tipom, žanrom besedila in parametri konteksta situacije, v kateri se porodi, shematično predstavimo z naslednjim diagramom:



Slika 1: Odnos med registrom, žanrom in kontekstom situacije (gl. House, 1997 in Halliday, 1991).

Tipski namen posameznega besedila, **žanr**, v danem kontekstu situacije, ki ga opisujejo parametri **polje**, **odnos** in **izvedba**, motivira tipsko rabo jezikovnih sredstev

za dosego cilja (v diagramu nakazano z vodoravno puščico, ki povezuje oba pojma), **register**. V tem modelu je žanr torej povezan s tipskim namenom komunikacijske aktivnosti (v končni fazi s funkcijo danega besedila), register pa je nabor jezikovnih sredstev, s katerimi se komunikacijska aktivnost udejanja, in odraža tipske posebnosti danega konteksta situacije. Glede na žanr se zelo močno spreminja predvsem register na področju naklonskosti, kar je pričakovano, saj govorec/pisec ravno z naklonskostjo signalizira soudeležencu/em, kaj je njegov namen. V korpusu neformalnih govorjenih besedil z Univerze v Nagoyi so npr. večinoma uporabljene modalnosti zatrjevanja, z zelo majhnim deležem drugih modalnosti (prim. Bekeš, 2011).

Glede na žanr se razlikujejo tudi strategije strukturiranja besedila. Tega v neformalnem klepetu skorajda ni, pri kompleksnih tipih besedil, med kakršna spada tudi uredniški komentar, pa so v tem pogledu zahteve zelo velike, kar se dosega z ustaljenimi in preizkušenimi strategijami tematskega razvoja.

6.2.2 Strukturne značilnosti uredniškega komentarja

Uredniški komentar lahko nekoliko ohlapno uvrstimo v širši žanr argumentativne proze. Strukturne značilnosti uredniškega komentarja so, kot kaže, precej podobne širokemu spektru splošnega časopisja v Zahodni Evropi (van Dijk, 1993; Katajama in drugi, 2006). Besedilo je zgrajeno iz treh delov, ki se lahko delijo dalje, kot je prikazano v shemi (1) (desno so ekvivalenti retorične strukture določenega tipa japonskih kolumn):

- | | | |
|-----|-----------------------|-------------------------------------|
| (1) | 1. Uvodni del | → predložitev topike (<i>ki</i> 起) |
| | 2. Vmesni del | |
| | 2.1 Vmesna faza | → razvoj topike (<i>shō</i> 承) |
| | 2.2 Razrešitvena faza | → preobrat (<i>ten</i> 転) |
| | 3. Koda | → zaključek (<i>ketsu</i> 結) |
| | 3.1 Zaključek | |
| | 3.2 Morala (opcija) | |

Zanimivo je, da je ta struktura, ki je nastala na osnovi analiz medijev iz Zahodne Evrope precej podobna eni od tradicionalnih japonskih struktur besedila. Ta struktura se, kot je pokazal Hinds (1983a), pojavi v zelo brani kolumni *Tensei jingo* (天声人語) (Vox Populi Vox Dei) v vodilnem dnevniku *Asahi Shinbun* (朝日新聞) ter v podobnih kolumnah v drugih dnevnikih. Po Hindsu je struktura te kolumne štiridelna in sledi tradicionalnemu retoričnemu modelu: predložitev topike → razvoj topike → preobrat → zaključek. Značilnosti registra pa se odražajo bolj kot v izrazih, ki se nanašajo na zunajjezikovno stvarnost, predvsem v modalnih izrazih,

ki signalizirajo vrsto komunikacijske aktivnosti, tipične za ta žanr, posebej še piščeve subjektivni odnos do dejstev, ki jih opisuje ter njegovo vplivanje (*batarakikake* 働きかけ) na bralca (prim. Bekeš, 2011).

6.2.3 Naklonskost

Raziskovanje naklonskosti v japonsščini je, kot rečeno, doživelo svoj razmah od 80. let prejšnjega stoletja dalje. Vendar pa se je, kot že rečeno, večina teh raziskav pri obravnavi naklonskosti omejila na raven povedi. Osrednja pozornost je bila namenjena sintaktičnim in semantičnim lastnostim, ki spremljajo izražanje naklonskosti na ravni povedi. Z izjemo analize konverzacije sistematičnih analiz naklonskosti na ravni besedila, npr. kakšen je doprinos modalnosti h komunikacijski aktivnosti, razen nekaj poskusov, kot je npr. Bekeš (2008), skorajda ni bilo. Skratka, dosedanje raziskovanje je bilo v veliki meri usmerjeno predvsem v katalogizacijo strukturnih lastnosti, pomenov in rabe na ravni povedi. Velik prispevek k temu je zbornik Moriyama in drugih (2000), ki v obliki podrobnega deskriptivnega pristopa povzema rezultate na tem področju. Pomembno, tudi z vidika predstavitve mednarodni javnosti, je v angleščini napisano delo jezikoslovca Narroga (2009), v katerem avtor poskuša sistematizirati dosedanje bogate izsledke na tem področju. Po drugi strani pa je, kot rečeno, že Teramura (1982) opozoril na to, da je pristop, ki si je kot glavno nalogo zastavil sistematiziranje naklonskosti na ravni povedi, nujno dopolniti tudi z uvidi z vidika besedila.

Pričujoča raziskava pod naklonskimi izrazi razume naslednje:

- Naklonski izrazi so signali/sledi o naravi odvijajoče se komunikacijske aktivnosti, ki jih govorec/pisec pošilja sogovorncu/bralcu. Ta definicija obsega tudi povedne členke (*ka* か – vprašalnost; *yo* よ – zatrjevanje, ipd.), druga leksikalna sredstva, kot tudi še ne popolnoma gramatikalizirane perifrastične izraze (*to omowareru* と思われる – splošno mnenje ipd., dob. »misli se, da«) (gl. npr. Nitta, 1989).
- Strukturno se naklonski izrazi vklapljujejo v strukturo povedi, čeprav lahko delujejo širše, na ravni besedila. Vendar pa v prostem pogovoru pogosto strukturne omejitve ne veljajo (prim. Bekeš, 2008, 94).
- Tradicionalno so bili naklonski izrazi obravnavani kot pojav na ravni povedi, z vidika motivacije za njihovo uporabo pa relevanten okvir obravnave predstavlja besedilo, vključno s kontekstom situacije.

Ob tako široki definiciji naklonskih izrazov se je težko znebiti skrbi, da je okvir morda postavljen preširoko. To je sicer res, če pa je cilj obravnava naklonskosti na ravni besedila, potem je v prvi – eksploratorni fazi, kar je tudi ta raziskava, zato, da dobimo čim širšo sliko relevantnih pojavov, nujno zastaviti polje obravnave širše. Tako so tudi v tej

raziskavi potencialni predmet obravnave poleg že ustaljeno priznanih naklonskih izrazov tudi izrazi s konca povedi (t. i. *bunmatsu hyōgen* 文末表現), ki se nanašajo na govorčevu/piščevu signaliziranje narave odvijajoče se komunikacijske aktivnosti sogovornicu/bralcu, vključno z vsemi relevantnimi leksikalnimi sredstvi in perifrastičnimi izrazi.

6.2.4 Razvoj oz. trajanje teme

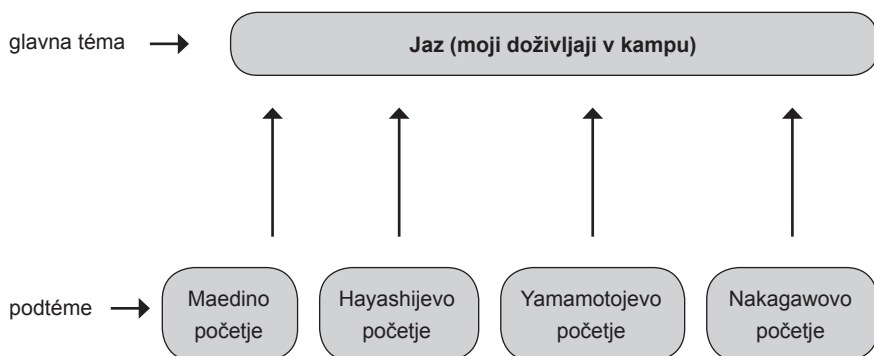
Tematska struktura, ki jo porodi razvoj in/ali trajanje teme, je najbolj temeljni način strukturiranja besedila (prim. Daneš, 1974; Hinds, 1983b; Givón, 1983; Sakuma, 1987; Sunakawa, 2005). Pomembnost razvoja teme prikazuje naslednji zgled besedila – preprostega spisa – iz učbenika japonske pisave za začetnike (Kanō in drugi, 2010). V zgledu preprostega besedila (2) so glavna tema in podtéma ter njihov doseg (skopus) prikazane z različnimi odtenki sive barve. S to metodo je prikazan doseg teme in drugih elementov tudi v nadaljevanju.

(2) Razvoj in trajanje teme v preprostem besedilu

glavna tema	pod-téma	besedilo	prevod
私は <i>Watashi wa</i>		学校のともだちとキャンプに来ました。 <i>gakkō no tomodachi to kyanpu ni kimashita.</i>	S prijatelji iz šole sem prišel v kamp.
	前田さんは <i>Maeda-san wa</i>	りょうりが上手ですから、 昼ご飯を作りました。 <i>ryōri ga jōzu desu kara, hiru gohan o tsukurimashita.</i>	Ker Maeda dobro kuha, je pripravil kosilo.
	<izpust teme>	まず、牛肉を油でいためました。 <i>Mazu, gyūniku o abura de itamemashita.</i>	Najprej je na olju popekel govedino.
	<izpust teme>	それから、酒としょうゆをいれました。 <i>Sorekara, sake to shōyu o iremashita.</i>	Potem je dodal sake in sojino omako.
	林さんは <i>Hayashi-san wa</i>	海で泳ぎました。 <i>umi de oyogimashita.</i>	Hayashi je plaval v morju.
	<izpust teme>	水泳が大好きですから。 <i>Suiei ga daisuki desu kara.</i>	Zato ker rad plava.
	山本さんは <i>Yamamoto-san wa</i>	昼ご飯を待ちました。 <i>hiru gohan o machimashita.</i>	Yamamoto je čakal na kosilo.
	<izpust teme>	そして時計を見ました。 <i>Soshite tokei o mimashita.</i>	Obenem je gledal na uro.
	中川さんは <i>Nakagawa-san wa</i>	木の上にいました。 <i>ki no ue ni imashita.</i>	Nakagawa je bil na vrhu drevesa.
	<izpust teme>	日本語で「たすけて!」と言いました。 <i>Nihongo de 'tasukete!' to iimashita.</i>	V japonsčini je klical »na pomoč«.

V besedilu (2) je s tematskim členkom *wa* (は) zaznamovana glavna téma »jaz« (*watashi wa* 私は). Druge pod-téme so ob prvem pojavu prav tako zaznamovane s členkom *wa*. V nadaljevanju je vsaka téma, dokler traja, nezaznamovana oz. je izpuščena, pri čemer je izpuščeni element strukturno del preostale povedi. Pri glavni témi pa ni tako. Čeprav se v nadaljevanju eksplicitno ne pojavlja več, deluje kot okvir, relevanten za povezavo preostalih delov besedila in se razteza preko celotnega besedila, vendar skladenjsko ni več del nobenega drugega segmenta besedila. Povezava glavne téme s preostalim besedilom temelji izključno na vsebinski povezavi.

Slika 2 spodaj prikazuje tematsko zgradbo preprostega besedila iz (2) na osnovi razvoja in trajanja téme. Navpične puščice označujejo vsebinsko odvisnost. Kot rečeno, brez glavne téme bi se porušila koherentnost besedila.¹⁴



Slika 2: *Tematska zgradba preprostega besedila iz (2) na osnovi razvoja in trajanja téme.*

Tudi uredniški komentarji imajo v uvodnem delu v tematskem pogledu enostavno zasnovano, v mnogočem podobno preprostemu besedilu v (2).

14 Zanimivo je, da se na začetni stopnji pouka japonskega jezika, ki je orientiran predvsem na usvajanje stavčnih vzorcev, ne izkoristi potenciala, ki ga za razumevanje zgradbe in delovanja besedil nudijo takšni preprosti zgledi. Recepcija in produkcija takšnih besedil se na tej stopnji še vedno odvijata na osnovi nekakšne intuicije učiteljev in žal kljub preprostosti v učilnici in v učbenikih tipično nista eksplicirani.

Tabela 1: *Enostavna koherenca s trajanjem (nadaljevanjem) iste téme (Mainichi Shinbun 毎日新聞, 10. 12. 2013).*¹⁵

Poved	Stavek	Téma	Odvisnost	Besedilo	Prevod
s9	c1	素案 <i>soan</i> osnutek		<ul style="list-style-type: none"> ● 素案は、 ● <i>soan wa,</i> 	Osnutek
				基本計画を議論している <i>kihonkeikaku o giron</i> <i>shiteiru</i>	[ki] o temeljnem planu razpravlja
	c2		s9 ↓ s10	経済産業省の審議会で示された。 <i>keizai sangyōshō no</i> <i>shingikai de shimesareta.</i>	na svetu ministrstva za gospodarstvo in industrijo je bil obelodanjen
s10	c1	<izpust téme>		年内に成案としてまとめ、 <i>Nennai ni seian to shite</i> <i>matome</i>	v teku leta bo pripravljen kot dokončna verzija
	c2			年明けの閣議決定を目指すという。 <i>toshi ake ni kakugi kettei o</i> <i>mezasu toiu.</i>	pričakuje se potrditev na seji kabineta na začetku novega leta

V tej tabeli je v s9 nova téma »osnutek« (*soan* 素案) označena s členkom *wa*, koherenca pa temelji na trajanju (nadaljevanju) iste téme in na izpustu v s10. Seveda so v zahtevnih besedilih, kot so uredniški komentarji, na voljo tudi bolj kompleksni načini izražanja koherence. V tabeli 2 je primer koherence na temelju shem védenja. V konkretnem primeru gre za védenje o negativnih platih jedrskih elektrarn, ki je postalo splošen del védenja japonske javnosti po dvojni katastrofi 11. 3. 2011. Razvoj téme temelji na shemi (3) povezave glavne téme v tem segmentu besedila (jedrska elektrarna), z raznimi pojavi povezanimi z njo:

- (3) jedrska elektrarna →
 {mit o varnosti jedrskih elektrarn,
 gospodarnost,
 problem odstranjevanja jedrskih odpadkov,
 odvisnost od jedrskih elektrarn, ...}

15 V vseh tabelah so s črnim krogom ● označeni formalni paragrafi (izvirni paragrafi iz besedila), navpične puščice ↓ in ↑ pa nakazujejo smer vsebinske odvisnosti posameznih segmentov besedila. Nadalje so posamezne povedi označene kot s1, s2 itd., posamezni stavki znotraj povedi pa kot c1, c2 itd.

Tabela 2: Koherenca na temelju shem védenja (*Mainichi Shinbun*, 10. 12. 2013).

Poved	Stavek	Téma	Besedilo	Prevod
s4	c1	(原発は) (<i>genpatsu wa</i>) (jedrska elektrana)	<ul style="list-style-type: none"> ● しかし原発の安全神話は崩れた。 ● <i>Shikashi genpatsu no anzen shinwa wa kuzureta.</i> 	Ampak mit o varnosti jedrskih central se je sesul.
s5	c1	(原発は) (<i>genpatsu wa</i>) (jedrska elektrana)	<p>経済性にも疑問符がつく。 <i>Keizaisei ni mo gimonfu ga tsuku.</i></p>	Vprašljiva je tudi gospodarnost.
s6	c1	(原発は) (<i>genpatsu wa</i>) (jedrska elektrana)	<p>核のゴミの処分問題も解決の糸口さえ見えない。 <i>Kaku no gomi no shobun mondai mo kaiketsu no itoguchi sae mienai.</i></p>	Tudi glede vprašanja, kako uničiti jedrske odpadke, ni videti niti namiga, kako ga rešiti.
s7	c1	(原発は) (<i>genpatsu wa</i>) (jedrska elektrana)	<p>原発依存からは脱却すべきである。 <i>Genpatsu izon kara wa dakkyaku subeki dearu.</i></p>	Odvisnosti od jedrskih elektrarn se je treba otresti.

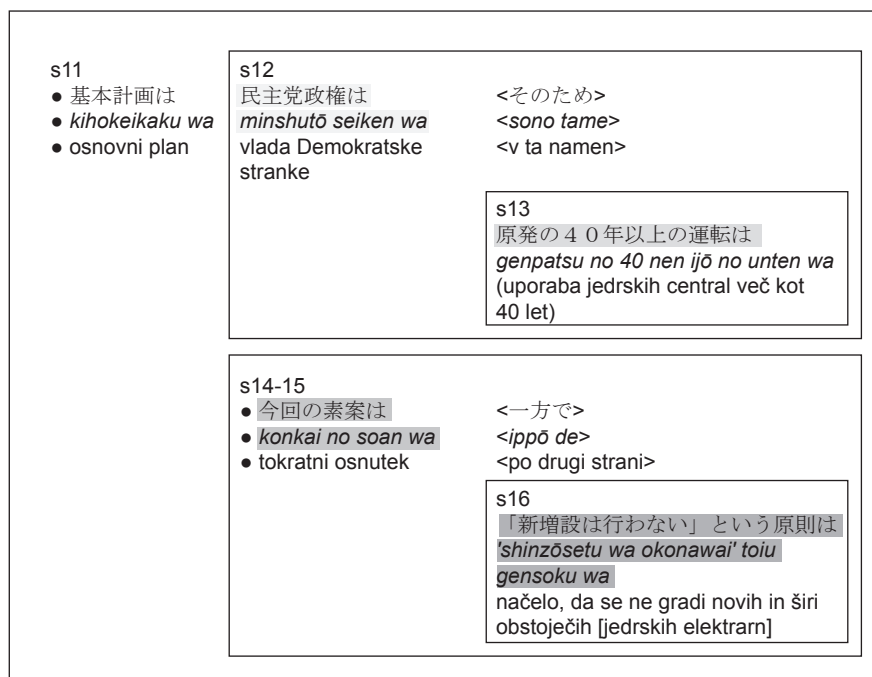
V tabeli 2 je glavna téma implicirana s samo védenjsko shemo, podtème pa so, razen prve »mit o varnosti jedrskih elektrarn«, in zadnje »stran od odvisnosti od jedrskih elektrarn«, ki sta uvedeni s členkom *wa*, osrednji dve podtému, »tudi glede ekonomičnosti« in »tudi problem odstranjevanja jedrskih odpadkov«, uvedeni s členkom *mo* (も), ki poleg osnovne funkcije signaliziranja aditivnosti deluje tudi kot tematizirajoči izraz.

Še kompleksnejša je koherenca v naslednjem primeru, prikazanem v tabeli 3. V prikazanem segmentu, ki se sestoji iz dveh formalnih paragrafov, imamo poleg glavne téme »osnovni plan« (*kibon keikaku* 基本計画), ki sega preko celotnega segmenta, v povedi s11 še lokalne podtème, povezane z glavno témo preko védenjskih shem. V prvem formalnem paragrafu, ki se začne s s12, imamo podtému »vlada Demokratske stranke« ter njej podrejeno pod-pod-témo v povedi s13 »uporaba jedrskih central več kot 40 let«. Prav tako imamo na začetku drugega formalnega paragrafa, v povedih s14-15 podtému »tokratni osnutek« ter v s16 še njej podrejeno podtému »načelo, da se ne gradi novih in širi obstoječih [jedrskih elektrarn]«.

Tabela 3: Razvoj teme in segmentacija vsebine (Mainichi Shinbun, 10. 12. 2013).

Po-ved	Stavek	Besedilo	Prevod
s11	c1	<ul style="list-style-type: none"> ● 基本計画は、東京電力福島第1原発の事故をきっかけに見直しが始まった。 ● <i>Kihonkeikaku wa, Tōkyō denryoku Fukushima daiichi genpatsu no jiko o kikkake ni hajimatta.</i> 	<p>повод за revizijo osnovnega plana je bila nesreča v jedrski centrali Fukushima Daiichi.</p>
s12	c1	<p>民主党政権は昨年、計画の基になる <i>Minshutō seiken wa sakunen, keikaku no moto ni naru</i></p>	<p>vlada Demokratske stranke je lani [to kar] je bila osnova plana</p>
	c2	<p>「革新的エネルギー・環境戦略」をまとめ、 <i>'kakushinteki enerugi -kankyōsenryaku' o matome,</i></p>	<p>oblikovala »reformirano energijsko in okoljsko strategijo«,</p>
	c'1	<p>「2030年代に原発稼働ゼロを可能とするよう、 <i>'2030 dai ni genpatsu kadō zero o kanō to suru yō,</i></p>	<p>»in za to, da bi lahko l. 2030 ne bilo več delujočih jedrskih elektrarn,</p>
	c'2	<p>あらゆる政策資源を投入する」 <i>arayuru seisaku shigen o tōnyū suru'</i></p>	<p>investirala vse [potrebne] politične resurse«</p>
	c3	<p>との方針を示した。 <i>to hōshin o shimeshita.</i></p>	<p>[in na ta način] nakazala smer delovanja.</p>
s13	c1	<p>そのために原発の40年以上の運転は認めず、 <i>Sono tame ni genpatsu no 40 nen ijō no unten wa mitomezu,</i></p>	<p><u>v ta namen</u> [je določila, da] ne dovoli delovanja jedrskih central daljšega od 40 let,</p>
	c2	<p>新設・増設も行わない <i>shinsetsu, zōsetsu mo okonawanai</i></p>	<p>da ne bo gradila novih in širila [obstoječih jedrskih elektrarn JE]</p>
	c3	<p>という原則を決めた。 <i>toiu gensoku o kimeta.</i></p>	<p>je določila ta načela</p>
s14	c1	<ul style="list-style-type: none"> ● 今回の素案は一転して ● <i>Konkai no soan wa itten shite</i> 	<p>tokratni osnutek je naredil obrat 180 stopinj in</p>
	c2	<p>原発を「重要なベース電源」と位置付けた。 <i>genpatsu o 'jūyōna beesu dengen' to ichizuketa.</i></p>	<p>definiral JE kot »pomemben osnovni vir električne energije«.</p>
s15	c1	<p>将来的に依存度を下げていく <i>Shōraiteki ni izondo o sagete iku</i></p>	<p>v bodoče bo zmanjševala odvisnost [od JE]</p>
	c2	<p>考えは示したものの、 <i>kangae wa shimeshita mono no,</i></p>	<p>nakazala je [takoj] razmišljanje, vendar</p>
	c3	<p>長期的に一定割合を確保する <i>chōkitekiki ni itteiwariai o kakuho suru</i></p>	<p>[je eksplicirala da] dolgoročno zagotavlja določen delež [JE]</p>
	c4	<p>と明記した。 <i>to meiki shita.</i></p>	<p>je eksplicirala</p>
s16	c1	<p>一方で「<u>新增設は行わない</u>」という原則は盛り込まず <i>ippō de 'shinzōsetsu wa okonawanai' toiu gensoku wa morikomazu</i></p>	<p><u>po drugi strani</u> pa ni vključila načela, da se »ne gradi novih in širi obstoječih [JE]«</p>
	c2	<p>新增設の余地を残した。 <i>shinzōsetsu no yochi o nokoshita.</i></p>	<p>in tako dopušča gradnjo novih in širitev obstoječih [JE]</p>

Shematična zgradba segmenta iz tabele 3 je prikazana na sliki 3 spodaj. Iz tabele 3 in slike 3 je razvidno, da tukaj koherenca samo na osnovi razvoja teme ne zadošča, saj je okrepljena še z veznimi izrazi »iz tega razloga« (*sono tame* そのため) > pred s13 ter z »po drugi strani« (*ippō de* 一方で) pred s16.



Slika 3: Vsebinska struktura paragrafa na osnovi razvoja teme.

S slike 3 je razvidno tudi, da formalni paragrafi med seboj po hierarhiji niso ekvivalentni. Formalni paragraf, ki se začne s povedjo s14, je namreč vsebinsko podrejen, je podparagraf formalnega paragrafa, ki se začne s povedjo s11.

Koherenca na osnovi razvoja teme in povezanosti na osnovi védenjskih shem je eden od enostavnejših tipov koherence. Analiza uredniških komentarjev pokaže, da se ta tip koherence pojavlja tipično v uvodnem in vmesnem delu, skratka tam, kjer je predstavljena problematika in je odnos uredništva do nje šele uveden. V kodi, zaključnem delu, pa je argumentacija preveč kompleksna, da bi zadoščal samo tak enostaven tip koherence. Tabela 4 je zgled, kako se na ekspliciranih témah in njihovem razvoju temelječa koherenca v kodi, zaključnem delu uredniškega komentarja, ne pojavlja.

Tabela 4: Zgled vsebinskega segmenta, kjer koherenca ne temelji na razvoju teme: koda (Mainichi Shinbun, 10. 12. 2013).

Po-ved	Sta-vek	Funkcija	Besedilo	Prevod
s27	c1	dopuš- čanje ugovora	<ul style="list-style-type: none"> ● 確かに、燃料費が高止まりしている中で即時に原発を全廃すれば、 ● <i>Tashika ni, nenryōhi ga takadomari shite iru naka de sokuji ni genpatsu o zenpai sureba,</i> 	Res je, da se je bati, da bi popolna ukinitve jedrskih elektram v okoliščinah, ko je gorivo drago,
	c2		国内経済にダメージを与えるおそれがある。 <i>kokunai keizai ni damēji o atae-ru osore ga aru.</i>	lahko prizadela domačo ekonomijo.
s28	c1	sklep	したがって、高度の安全性確認に基づく再稼働は認めながら、 <i>Shitagatte, kōdo no anzen-sei kakunin ni motozuku saikadō wa mitomenagara,</i>	Iz tega sledi, da se je ob tem, ko sprejemamo ponovni zagon [jedrskih elektram], temelječ na visoki stopnji preverjanja [njihove] varnosti,
	c2		40年原則を堅持し <i>40-nen gensoku o kenji shi</i>	potrebno držati pravila o 40 letih [njihove uporabe] in
	c3		新增設を認めないことで、 <i>shinzōsetsu o mitomenai koto de,</i>	zavračati gradnjo novih in širjenje obstoječih [jedrskih elektram],
	c4		できるだけ速やかに脱原発を目指すことが望ましい。 <i>dekiru dake sumiyaka ni datsu genpatsu o mezasu koto ga nozomashi.</i>	in je zaželeno, da se kar najhitreje zastavi cilj, znebiti se jedrskih elektram.
s29	c1		その間、燃料調達コストの引き下げや効率の高い火力発電の開発などで <i>Sono aida, nenryō chōtatsu kosuto no hikisage ya kōritsu no takai karyoku hatsuden no kaihatu nado de</i>	V vmesnem obdobju z zmanjšanjem stroškov dobave goriva, ter z visoko učinkovitimi termoelektramami,
	c2	電気料金を抑える努力を続ける必要がある。 <i>denki ryōkin o osaeru doryoku o tsuzukeru hitsuyō ga aru.</i>	je potrebno nadaljevati prizadevanja za znižanje stroškov za elektriko	

Opažena lastnost pomeni, da se v različnih stadijih besedila uredniškega komentara dejansko pojavljajo različni stavčni vzorci, in da se glede na stadij mobilizirajo stadiju primerna sredstva za vzdrževanje koherentnosti besedila. To opažanje je povezano tudi z opažanjem Hayashija (1973), ki je v svoji monografiji Študija podobe stavka (*Bun no shisei no kenkyū* 文の姿勢の研究) še splošneje vzpostavil korelacijo med stadijem besedila ter stavčnimi vzorci, ki tam prevladujejo.

Zaključimo lahko, da je razvoj teme torej prav tako ena od strategij, ki je uporabna za »pripravo terena« v uvodnem in vmesnem delu uredniškega komentarja, v zaključnem delu pa prevladujejo strategije, ki se močneje opirajo na vedenjske vzorce in na v procesu interakcije z besedilom aktivirano oz. vzpostavljeno vedenje o dani problematiki.

6.3 Metodologija in gradivo

6.3.1 Metodologija

Z namenom osvetliti dinamični vidik uredniškega komentarja kot interakcije med piscem in bralcem se analiza besedila osredotoča na dva vidika. Prvi je trajanje oziroma razvoj teme skozi besedilo, ki strukturira besedilo z vsebinskega vidika. Drugi vidik pa so izrazi, s katerimi pisec signalizira svoj odnos do obravnavane materije ter svoje delovanje oz. vpliv na bralca (izrekanje trditev, mnenj, prepričevanje ipd.), skratka vidik, ki je prav tako močno povezan tudi z vsebinsko zgradbo besedilo.

6.3.2 Gradivo

Pričujoča raziskava je kvalitativna študija primera. Temelji na analizi uredniških komentarjev iz več vsejaponskih, t. i. »velikih« (*ōte* 大手) časopisov, v pričujočem besedilu pa je predstavljena podrobna analiza uredniškega komentarja v časopisu Mainichi Shinbun z dne 10. 12. 2013, naslovljenega »Novi energetski plan – ne dovolimo vrnitve k jedrskim elektrarnam« (*Shin enerugi keikaku – genpatsu kaiki wa yurusarenai* 社説:新エネルギー計画 原発回帰は許されない). Razlog za tak izbor je, da izbrani komentar srečno povezuje dostopnost obravnavane problematike ter strukturno pestrost. Res, problematika, povezana z vprašanjem varnosti jedrske energije in tako tudi s katastrofo jedrske elektrarne Fukushima Daiichi (福島第一) po cunamiju 11. 3. 2011, je poznana tudi širše in ne samo japonskim bralcem. S strukturnega vidika pa se, kot je bilo omenjeno na koncu razdelka 2.4, zelo lepo vidi sprememba koherentnih strategij med prehajanjem iz uvodnega in vmesnega dela besedila proti kodi, zaključnemu delu.

6.4 Analiza

6.4.1 Analiza uvodnega dela uredniškega komentarja

Uvodni del sestavljajo formalni paragrafi #1, #2, #3 in #4. V tabelah z analizo besedila je ista tema označena z istim odtenkom sive barve ozadja. Temnejši odtenki

zaznamujejo kandidate za bodoče teme. V tabeli 5 spodaj je podana analiza začetka uvodnega dela komentarja #1, #2.

Tabela 5: *Uvodni del: paragrafa #1, #2.*

Po-ved	Sta-vek	Funkcija, odvisnost	Razvoj teme	Besedilo	Prevod celotnih povedi
s1	c1			<ul style="list-style-type: none"> 安倍政権は、福島<small>の</small>悲劇をなかつた Abe seiken wa, Fukushima no higeki o nakatta 	Ali se Abejeva vlada misli delati, kot da se tragedija v Fukushima ni zgodila?
	c2			<ul style="list-style-type: none"> ことにするつもりなのか。 koto ni suru tsumori na no ka. 	
s2	c1	s2 ↑ dejstva (s3 je podobna vsebina s2)	↑	<ul style="list-style-type: none"> 政府が中長期的なエネルギー政策の指針になる Seifu ga chūchōkiteki na enerugi seisaku no shishin ni naru 	Vlada je pripravila osnutek temeljnega energijskega plana, ki bo vodilo pri srednje in dolgoročni energijski politiki.
	c2		↑	<ul style="list-style-type: none"> エネルギー基本計画の素案をまとめた。 Enerugi kihon keikaku no soan o matometa. 	
s3	c1		↑	<ul style="list-style-type: none"> 民主党政権の「原発ゼロ」路線を覆し、 Minshutō seiken no 'genpatsu zero' rosen o kutsugaeshi, 	Zaobrnila je linijo Demokratske stranke o [cilju] nič jedrskih elektrarn in
	c2		↑	<ul style="list-style-type: none"> 原発重視の姿勢をはっきり打ち出した。 Genpatsu jūshi no shisei o hakkiri uchidashita. 	jasno je nakazala odnos, da poudarja [pomen] jedrskih elektrarn.

V uvodnem delu se kot téma pojavi Abejeva¹⁶ vlada, predsednik, besedilna téma (*text topic*), ki združuje celotno besedilo pa je podana v obliki retoričnega vprašanja. Naklonski izraz na koncu povedi *no ka* (のか) izraža zahtevo po pojasnilu, razlagi. S tem komentar neposredno zastavi predmet obravnave z implikacijo, da odgovor sledi v nadaljevanju komentarja. V #2 je »Abejeva vlada« še vedno téma, vendar neeksplicirana (izpust), s2 in s3 pa z ekspliciranjem dogajanja vsebinsko podpreta retorično vprašanje iz #1 (s1). Obe povedi poročata o razvoju dogodkov v zvezi z vladno energetske politiko in se pojavita v trdilni modalnosti v pretekliku (pripona *-ta* (た) na glagolskih povedkih na koncu obeh povedi).

V tabeli 6 (#3 v celoti) spodaj vidimo, da se poleg glavne teme »Abejeva vlada« pojavita tudi podtemi, »mit o varnosti jedrskih elektrarn« (*genpatsu no anzen shinwa wa* 原発の安全神話は) v s4 ter »stran od odvisnosti od jedrskih elektrarn«

16 Abe Shinzō (安倍晋三), japonski ministrski predsednik 2012–danes.

(*genpatsu izon kara wa* 原発依存からは) v s7. Povedi s4, s5 in s6 podajajo nadaljnje objektivne informacije o problematiki, ki jih spremlja trdilni naklon (pripone *-ta* (た), *-u*, ter *-nai* (ない)) na glagolskih povedkih) in predstavljajo stvarne razloge za glavno trditev komentarja, izraženo v s7 in s8. Poved s7 je formulirana kot zahteva, z naklonskim izrazom »treba je« (*beki dearu* べきである), skratka, »treba se je otresti odvisnosti od jedrskih elektrarn«. Poved s8, ki zaokroža trditev v uvodnem delu, pa je formulirana kot prepoved, izražena s perifrastičnim izrazom »ne moremo dovoliti« (*yōnin dekinai* 容認できない). Ta poved je tudi neposredni odgovor na retorično vprašanje v povedi s1 ter z njo tvori oklepajsko strukturo (prim. Szatrowski, 1993), ki vsebinsko in formalno zamejuje jedro uvodnega dela.

Tabela 6: *Uvodni del: paragraf #3.*

Poved	Stavek	Funkcija, Odvisnost	Razvoj teme, Odvisnost	Besedilo	Prevod povedi
s4			↓	<ul style="list-style-type: none"> しかし原発の安全神話は崩れた。 ● <i>Shikashi genpatsu no anzenshinwa wa kuzureta.</i> 	Ampak mit o varnosti jedrskih central se je sesul.
s5		dejstva (utemeljitev)	↓	<ul style="list-style-type: none"> 経済性にも疑問符がつく。 ● <i>Keizaisei ni mo gimonfu ga tsuku.</i> 	Vprašljiva je tudi [njihova] gospodarnost.
s6		↓ s7	↓	<ul style="list-style-type: none"> 核のゴミの処分問題も解決の糸口さえ見えない。 ● <i>Kaku no gomi no shobun mondai mo kaiketsu no itoguchi sae mienai.</i> 	Tudi glede vprašanja, kako uničiti jedrske odpadke, ni videti niti namiga, kako ga rešiti.
s7				<ul style="list-style-type: none"> 原発依存からは脱却すべきである。 ● <i>Genpatsu izon kara wa dakkyaku subeki dearu.</i> 	Treba se je otresti odvisnosti od jedrskih elektrarn.
s8			↑	<ul style="list-style-type: none"> この政策転換は容認できない。 ● <i>Kono seisaku tenkan wa yōnin dekinai.</i> 	Tega preobrata v politiki ne moremo dovoliti.

V zadnjem paragrafu uvodnega dela, v #4 (tabela 7), je prikazana podrobnejša informacija v zvezi z »osnutkom« (*soan* 素案), čigar vsebino predstavlja »preobrat politike« (*seisaku tenkan* 政策転換). »Osnutek« je uveden kot tema v s9 in kot neekspliciran ostane tema tudi v s10. Kot poročilo o dejanskem stanju je s9 v trdilnem naklonu (*-ta* た), s10 pa se končuje z evidencialnim izrazom *-to iu* (といふ), ki nakazuje izvor informacije iz druge roke. Ta, zadnji paragraf, je obenem tudi nekak prehodni, vezni člen, ki povezuje uvodni del z vmesnim delom komentarja.

Tabela 7: *Uvodni del: paragraf #4.*

Po-ved	Sta-vek	Funkcija, Odvisnost	Razvoj Téma	Besedilo	Prevod povedi
s9	c1			<ul style="list-style-type: none"> ● 素案は、基本計画を議論している ● <i>Soan wa, kihon keikaku o giron shite iru</i> 	Osnutek, [ki] o temeljnem planu razpravlja -
	c2	dejstvo		<p>経済産業省の審議会で示された。 <i>Keizai sangyōshō no shingikai de shimesareta.</i></p>	na svetu ministrstva za gospodarstvo in industrijo je bil obelodanjen.
s10	c1			<p>年内に成案としてまとめ、 <i>Nennai ni seian to shite matome</i></p>	V teku leta bo pripravljen kot dokončna verzija
	c2	prenesena informacija		<p>年明けの閣議決定を目指すという。 <i>toshi ake ni kakugi kettei o mezasu toiu</i></p>	pričakuje se potrditev na seji kabineta v začetku novega leta.

6.4.2 Analiza vmesnega dela uredniškega komentarja

Prva polovica vmesnega dela, t. i. vmesna faza, je del vsebinske zgradbe komentarja, ki v mnogočem ustreza elementu »razvoj téme« (*shō 承*). Tukaj ga sestavljata najprej paragrafa #5 in #6 (tabela 8), v katerih je predstavljena nadaljnja relevantna informacija o energetske politiki kot konfrontacija dveh pristopov. V #5 je najprej prikazana politika predhodne vlade Demokratske stranke (*minshutō* 民主党), ki se je zavzemala za ekološko prijazno energijo in ukinitve jedrskih elektrarn. V s11 je tema »osnovni [energetski] plan« (*kihon keikaku* 基本計画). V nadaljnjih povedih, s12 in s13, ki predstavljata objektivno dogajanje v zvezi z Demokratsko stranko, je skupna tema »Demokratska stranka« (*minshutō wa* 民主党は), vse povedi pa so v trdilni obliki, ker gre za pripoved, vselej s pripono -ta na glagolskih povedkih.

Tabela 8: Vmesni del – vmesna faza 1: paragrafa #5, #6.

Po-ved	Sta-vek	Funkcija, Odvisnost	Razvoj teme	Besedilo	Prevod povedi
s11		uvajanje teme vmesnega dela in ozadja zadeve		<ul style="list-style-type: none"> ● 基本計画は、東京電力福島第1原発の事故をきっかけに見直しが始まった。 ● <i>Kihonkeikaku wa Tōkyō denryoku Fukushima daiichi genpatsu no jiko o kikkake ni hajimatta.</i> 	Revizija temeljnega plana se je začela po nesreči v TEPCO-vi jedrski centrali Fukushima Daiichi.
s12	c1			<p>民主党政権は昨年、計画の基になる</p> <p><i>Minshutō seiken wa saku-nen, keikaku no moto ni naru</i></p>	Vlada Demokratske stranke je lani [to kar] je bila osnova plana
	c2			<p>「革新的エネルギー・環境戦略」をまとめ、</p> <p><i>'kakushinteki enerugi -kankyōsenryku' o matome</i></p>	oblikovala »reformirano energijsko in okoljsko strategijo«,
	c3			<p>「2030年代に原発稼働ゼロを可能とするよう、</p> <p><i>'2030 dai ni genpatsu kadō zero o kanō to suru yō,</i></p>	»in za to, da bi lahko l. 2030 ne bilo več delujočih jedrskih elektrarn,
	c4	dejstva, ki podpirajo pozitivno oceno		<p>あらゆる政策資源を投入する」</p> <p><i>arayuru seisaku shigen o tōnyū suru'</i></p>	investirala vse [potrebne] politične resurse«
	c5			<p>との方針を示した。</p> <p><i>to no hōshin o shimeshita.</i></p>	[in na ta način] nakazala smer delovanja.
s13	c1			<p>そのために原発の40年以上の運転は認めず、</p> <p><i>Sono tame ni genpatsu no 40 nen ijō no unten wa mitomezu</i></p>	<u>v ta namen</u> [je določila da] ne dovoli delovanja jedrskih central, daljšega od 40 let,
	c2			<p>新設・増設も行わない</p> <p><i>shinsetsu, zōsetsu mo okonawanai</i></p>	da ne bo gradila novih in širila [starih jedrskih elektrarn]
	c3			<p>という原則を決めた。</p> <p><i>toiu gensoku o kimeta.</i></p>	je določila ta načela.

Po-ved	Sta-vek	Funkcija, Odvisnost	Razvoj teme	Besedilo	Prevod povedi
s14	c1			<ul style="list-style-type: none"> ● 今回の素案は一転して ● <i>Konkai no soan wa itten shite</i> 	Tokratni osnutek je naredil obrat 180 stopinj in
	c2			原発を「重要なベース電源」と位置付けた。 <i>genpatsu o 'yūyōna beesu dengen' to ichizuketa.</i>	definiral jedrske elektrarne kot »pomemben osnovni vir električne energije«.
s15	c1			将来的に依存度を上げていく <i>Shōraiteki ni izondo o sagete iku</i>	V bodoče bo zmanjševala odvisnost [od JE]
	c2	dejstva, ki podpirajo negativno oceno		考えは示したものの、 <i>kangae wa shimeshita mono no</i>	nakazala je [tako] razmišljanje, vendar
	c3			長期的に一定割合を確保する <i>chōkiteki ni itteiwariai o kakuho suru</i>	[je eksplicirala, da] dolgoročno zagotavlja določen delež [JE]
	c4			と明記した。 <i>to meiki shita.</i>	je eksplicirala.
s16	c1			一方で「新增設は行わない」という原則は盛り込まず <i>ippō de 'shinzōsetsu wa okonawanai' toiu gensoku wa morikomazu</i>	Po drugi strani pa ni vključila načela, da se »ne gradi novih in širi obstoječih [JE]«
	c2			新增設の余地を残した。 <i>shinzōsetsu no yochi o nokoshita</i>	in tako dopušča gradnjo novih in širitev obstoječih [JE].
s17		logični zaključek		「原発ゼロ」はご破算にしたということだ。 <i>'Genpatsu zero' wa gohasan ni shita to iu koto da.</i>	[S politiko] »nič jedrskih elektrarn« so naredili konec.

Paragraf #6 prikaže nasprotujočo politiko sedanje vlade premierja Abeja. Začne se z novo temo »tokratni osnutek« (*konkai no soan wa* 今回の素案は), ki sega preko celega paragrafa. Kot objektivno poročilo so povedi s14, s15 in s16 vse v trdilni obliki, izraženi s pripono -ta na glagolskih povedkih. Izjema je s17, ki je subjektivni zaključek pisca uredniškega komentarja o tem, kaj pomeni preobrat energetske politike pod Abejevo vlado – ki ga zaključuje perifrastični izraz *-to iu koto da* (ということだ), ki signalizira, da gre za logični sklep ali povzetek.

V tabeli 9 je prikazano nadaljevanje vmesne faze. Tema v povedi s18 ima zato, da bi bila eksplicitno razvidna povezava s predhodnim kontekstom, dokaj zapleteno

notranjo zgradbo, s kompleksnim prisamostalniškim odvisnikom, ki povzema razlog, zakaj je potrebno aktivirati jedrske elektrarne. Celotna poved s18 pa je piščev subjektivni komentar na argumentacijo Abejeve vlade – češ da je vse to samo vladna »racionalizacija« (*rikutsu* 理屈). »Vladna racionalizacija« (*seifu no rikutsu* 政府の理屈) je leksikalno sredstvo za izražanje piščeve vsebinske sodbe.

Tabela 9: *Vmesni del – vmesna faza 2: paragraf #7.*

Po-ved	Stavek	Funkcija, Odvisnost	Razvoj teme	Besedilo	Prevod povedi
s18	c1			<ul style="list-style-type: none"> ● 電力を安定的に供給するとともに燃料費を抑制し、 ● <i>Denryoku o anteiteki ni kyōkyū suruto tomo ni nenryōhi o yokusei shi,</i> 	[Da bi] skupaj s stabilno dobavo elektrike omejili stroške za gorivo
	c2			地球温暖化を防ぐためには <i>chikyū ondan ka o fusegu tame ni wa</i>	in preprečili segrevanje zemlje, v ta namen
	c3	ocena		原発が欠かせないというのが、 <i>genpatsu ga kakasenai to iu no ga,</i>	je nujna uporaba JE – [to je]
	c4			原発活用に前向きになる政府の理屈だ。 <i>genpatsu katsuyō ni maemuki ni naru seifu no rikutsu da.</i>	logika pozitivnega odnosa vlade do uporabe JE.

Končni del vmesne faze, razrešitveni del, sestavljata paragrafa #8 (tabela 10) in #9 (tabela 11). Paragraf #8 kot objektivno poročilo predstavlja še dodatne okoliščine za ohranitev jedrskih elektrarn. Glavna tema celotnega paragrafa, stvari, ki jih je potrebno storiti za preprečitev segrevanja ozračja, se nadaljuje iz s18 v predhodnem formalnem paragrafu #7. Vsebina povedi s19 in s20 je podana v trdilni obliki. Ker gre za okoliščine in ne dogajanja, sta obe povedi v nepretekli obliki s pripono *-ru/-u* (-る/-う) na glagolskem povedku. Zadnja poved, s21, je zopet piščev pogled na vsebino, podano v paragrafu. Ima podtémno »ekonomske prednosti« (*keizaitteki yūisei* 経済的優位性), pisec pa dopušča, da so ekonomske prednosti jedrskih elektrarn lahko velik argument za njihovo nadaljnjo rabo, kar izraža perifrastični naklonski izraz »lahko bi rekli, da« (*-to ieru* といえる).

Tabela 10: Vmesni del – razrešitvena faza 1: paragraf #8.

Po-ved	Sta-vek	Funkcija, Odvisnost	Razvoj teme	Besedilo	Prevod povedi
s19	c1			<ul style="list-style-type: none"> ●原発を補うために火力発電所の稼働率が上がり、 ●Genpatsu o oginau tame ni karyokuhatsudensho no kadōritsu ga agari, 	Za to, da bi nadomestili jedrske elektrarne, poraste delež termoelektrarn in
	c2	utemeljitev s20	↓	<p>天然ガスや石油などの燃料費で年間3兆円以上の負担増になっている。 <i>ten'nen gasu ya sekiryū nado no nenryōhi de nenkan 3 chōen ijō no futanzō ni natte iru.</i></p>	z naravnim plinom, nafto in podobnimi gorivi to vodi do letnega porasta stroškov za gorivo v iznosu več kot 3 bilijone jenov.
s20				<p>それが電気料金の値上げとなって企業や家庭に跳ね返る。 <i>Sore ga denki ryōkin no neage to natte kigyō ya katei ni hanekaeru.</i></p>	To postane dvig cen elektrike in udari nazaj podjetja in gospodinjstva.
s21		dopuščanje		<p>経済的優位性は、原発存続論の大きな根拠といえる。 Keizaiteki yūisei wa genpatsu sonzokuron no ōkina konkyō to ieru.</p>	Lahko rečemo, da je njihova ekonomičnost močan argument za njihovo nadaljnjo uporabo.

Vsebinska meja med paragrafom #9 (tabela 11) in predhodnim paragrafom #8, poleg formalne označitve paragrafa tudi protivni vezni izraz »vendar pa« (*shikashi* しかし), je tudi po vsebini in zgradbi zelo kompleksna tema, ki se navezuje na predhodna paragrafa #7 in #8, in sicer »miselnosti, ki govori o ekonomski superiornosti ob tem, ko ji pred nosom razpada mit o varnosti« (*anzen shinwa no hōkai de mesaki no keizai-sei o yūsen suru kangaekata ni wa* 安全神話の崩壊で目先の経済性を優先する考え方には). V s22 je kot objektivno dejstvo predstavljena vprašljivost miselnosti, ki jo uvaja tema, ki kot glavna tema sega preko celega paragrafa. V nadaljevanju je v s23, s24 in s25 predstavljena kot dejstvo zmotnost argumenta Abejeve vlade o ekonomičnosti, ki se razblini ob katastrofi elektrarne Fukushima Daiichi. Paragraf s26 zopet zaključuje piščev subjektivni povzetek, oceno takšne argumentacije, in sicer, da »superiornost jedrskih elektrarn počiva na slabostih, ki so prišle na dan v Fukushimi«. Podtema v tej oceni je »superiornost jedrskih elektrarn« (*genpatsu no yūisei* 原発の優位性), naklonskost pa je zopet opisna, perifrastična »nič drugega, kot ...« (*-ni suginai* に過ぎない). S tem je zaključen tudi celotni vmesni del.

Tabela 11: *Vmesni del – razrešitvena faza 2: paragraf #9.*

Po-ved	Sta-vek	Funkcija, Odvisnost	Razvoj teme	Besedilo	Prevod povedi
s22	c1	zatrjevanje		<ul style="list-style-type: none"> しかし、安全神話の崩壊で 目先の経済性を優先する考 方には Shikashi, anzen shinwa no hōkai de mesaki no keizaisei o yūsen suru kangaekata ni wa 	Vendar pa je razmišljanje, ki vidi samo ekonomske prednosti tik pred nosom
	c2			大きな疑問符がついた。 ōkina gimonfu ga tsuita.	prišlo pod velik vprašaj.
s23	c1			重大事故が起きれば、 Jūdai jiko ga okireba,	Če pride do hude nesreče,
	c2			国土の一部が利用不能にな って kokudo no ichibu ga riyō funō ni natte	se del državnega ozemlja ne da več uporabljati
	c3			損なわれる。 sokonawareru.	in je izgubljeno.
s24		utemeljitev s22		被害者への賠償や除染などに 膨大な費用がかかる。 Higaisha e no baishō ya josen nado ni bōdaina hiyō ga kakarū.	Ogromno stroškov bo šlo za nadomestilo prizadetim in za dekontaminacijo
s25	c1			東電でさえ背負いきれず、 Tōden de sae shoikirezu,	Še celo TEPCO ne zmore nositi [teh stroškov],
	c2			結局国民の税金である国費を 投入する事態になった。 kekkyoku kokumin no zeikin dearu kokuhi o tōnyū suru jitai ni natta.	tako da bodo na koncu pokriti z državnimi sredstvi, to je z davkom državljanov.
s26		ocena		原発の優位性は、そんな危う さの上に乗っているに過ぎ ない。 Genpatsu no yūsei wa, son'na ayausa no ue ni notte iru ni suginai.	Prednost jedrskih elektrarn žal počiva na takšnem tveganju.

6.4.3 Analiza kode – zaključnega dela – uredniškega komentarja

Ob razvoju besedila od uvodnega dela dalje je postalo razvidno, kako zgradba eksplicirane teme postaja vedno bolj kompleksna, da bi vzpostavila stik s predhodnim kontekstom. V kodi – zaključnem delu, je situacija dovolj kompleksna, da samo razvoj teme kot sredstvo za vzdrževanje koherence, ne zadošča več. V paragrafu

#10 (tabela 12) se že vidi, da koherenco vzdržujejo elementi, kompleksno povezani s predhodnim kontekstom, ter vedno bolj tudi vezniki oz. »vezni izrazi« (setsuzoku *hyōgen* 接続表現). V začetni povedi s27 pisec z veznim izrazom »res je, da ...« (*tashika ni* 確かに) dopušča možnost gospodarske škode, ki bi jo povzročilo prehitro zaprtje vseh jedrskih elektrarn. Naklonskost je izražena opisno, z »obstaja neugodna možnost, da ...« (*osore ga aru* おそれがある).

Tabela 12: *Koda – zaključni del: paragraf #10.*

Po-ved	Sta-vek	Funkcija	Razvoj téme	Besedilo	Prevod povedi
s27	c1	dopuš- čanje ugovora		<ul style="list-style-type: none"> ● 確かに、燃料費が高止まりしている中で即時に原発を全廃すれば、 ● <i>Tashika ni, nenryōhi ga takatomari shite iru naka de sokuji ni genpatsu o zenpai sureba,</i> 	Res je, da se je bati, da bi popolna ukinitve jedrskih elektrarn v okoliščinah, ko je gorivo drago,
	c2			国内経済にダメージを与えるおそれがある。 <i>kokunai keizai ni damēji o ataeru osore ga aru.</i>	lahko prizadela domačo ekonomijo.
s28	c1	sklep (zaželeni cilj)		<p>したがって、高度の安全性確認に基づく再稼働は</p> <p><i>Shitagatte, kōdo no anzensei kakunin ni motozuku saikadō wa</i></p> <p>認めながら、</p> <p><i>mitomenagara,</i></p>	Iz tega sledi, da se je ob tem, ko sprejemamo ponovni zagon [jedrskih elektrarn], temelječ na visoki stopnji preverjanja [njihove] varnosti,
	c2			40年原則を堅持し <i>40 nen gensoku o kenji shi</i>	potrebno držati pravila o 40 letih [njihove uporabe] in
	c3			新增設を認めないことで、 <i>shinzōsetsu o mitomenai koto de,</i>	zavračati gradnjo novih in širjenje obstoječih [jedrskih elektrarn],
	c4			できるだけ速やかに脱原発を目指すことが望ましい。 <i>dekiru dake sumiyaka ni datsu genpatsu o mezasu koto ga nozomashi.</i>	in je zaželeno, da se kar najhitreje zastavi cilj, znebiti se jedrskih elektrarn.
s29	c1	(način, kako doseči cilj)		その間、燃料調達コストの引き下げや効率の高い火力発電の開発などで <i>Sono aida, nenryō chōtatsu kosuto no hikisage ya kōritsu no takai karyoku hatsuden no kai-hatsu nado de</i>	V vmesnem obdobju z zmanjšanjem stroškov dobave goriva, ter z visoko učinkovitimi termoelektrarnami,
	c2			電気料金を抑える努力を続ける必要がある。 <i>denki ryōkin o osaeru doryoku o tsudzukeru hitsuyō ga aru.</i>	je potrebno nadaljevati prizadevanja za znižanje stroškov za elektriko.

Nadalje pisec v povedi s28, ki jo uvede z veznim izrazom »posledično« (*shitagatte* したがって), ki tipično uvaja logični sklep, izrazi svoj cilj, najprej z zadržkom glede rabe jedrskih elektrarn, ki ga uvede s kompleksno kontrastno temo »ponovni zagon [jedrskih elektrarn], temelječ na visoki stopnji preverjenosti varnosti« (*kōdo no anzen-sei kakunin ni motozuku saikadō wa* 高度の安全性確認に基づく再稼働は), in nato s konkretnimi cilji, raba, omejena na 40 let ter prepoved novih gradenj. Naklonskost je opisna z izrazom »biti zaželen« (*nozomashii* 望ましい). Nazadnje, v zaključni povedi kode, v s29, zopet brez eksplicirane teme, nakaže še metodo, kako priti do zaželenega cilja, kot nujnost, z opisno izraženo naklonskostjo »potrebno je ...« (*hitsuyō ga aru* 必要がある).

6.5 Razprava: makrostruktura analiziranega uredniškega komentarja

Po van Dijk in drugih (van Dijk, 1993; Katajamäki in drugi, 2006) ima uredniški komentar tridelno zgradbo; sestavljajo ga uvodni del, vmesni del in koda. Po tem vzorcu se vmesni del pogosto deli dalje na vmesno fazo in razrešitveno fazo, prav tako ima tudi koda lahko dva dela, zaključek in opcijski poduk, moralo.

Analiza izbranega uredniškega komentarja v četrtem razdelku je pokazala, da je zgrajen iz uvodnega dela, vmesnega dela – vmesne faze, vmesnega dela – razrešitvene faze, ter iz kode oz. zaključka, skratka, da ima štiridelno strukturo. Podobnost uvodnega in zaključnega dela je bolj ali manj intuitivno jasna. Jasno opredeljiva je tudi z vidika strukturnih lastnosti, saj v uvodnem delu koherenca temelji na razvoju enostavnih tem, v kodi pa temelji na kompleksnem naslanjanju na predhodni kontekst ter intenzivni rabi veznih izrazov.

Strukturno je celoten vmesni del zaznamovan predvsem s pojavom koherence, temelječe na vedno bolj kompleksnih temah, ki se opirajo na predhodni kontekst, kar velja zlasti za razširitveno fazo. Podobnost s tradicionalno japonsko retorično shemo pa je tudi v vmesnem delu. Vmesna faza vmesnega dela v analiziranem primeru dejansko poglobi prikaz problematične topike in tako ustreza razvoju topike *shō* s končno opredelitvijo pobude Abejeve vlade kot slovesa od politike »nič jedrskih elektrarn«. Spremljajoča modalnost je sedaj mešana – trdilna v delu, ki navaja dejstva, in bolj subjektivna na koncu segmenta. Podobno velja za razrešitveno fazo vmesnega dela, ki ustreza preobratu *ten*. V tej fazi so predstavljeni argumenti Abejeve vlade za kontinuirano rabo jedrskih elektrarn, kar predstavlja obrat stran od časovnega poteka postopka formuliranja novega osnutka. V treh paragrafih (#7, #8 in #9) pisec osvetli razne vidike argumentacije od okoljskih do ekonomskih in zaključí, da so v luči katastrofe v Fukushimi brez vrednosti.

Vseeno pa je treba poudariti, da so sheme, tako tradicionalna japonska *kisbotenketsu* kot shema van Dijka in drugih (van Dijk, 1993; Katajamäki in drugi, 2006), samo idealizacije in imamo dejansko lahko odstopanja. Prav tako posamezni deli niso ostro ločeni med seboj, ampak, kot smo videli v zadnjem paragrafu (#4) uvodnega dela, imamo tudi segmente besedila, ki služijo kot nekak vezni del med glavnimi segmenti, ki jih opisujejo sheme. Kljub temu je zanimivo, da se vsebinsko-retorična zgradba uredniškega komentarja v japonskih medijih prekriva tako s tradicionalno japonsko shemo kot s shemo, ki je tipična za uredniške komentarje v zahodnoevropskih medijih.

V nadaljevanju sledi povzetek rezultatov analize, ki ga, po vsebinskih segmentih v skladu z obema shemama, prikazujejo tabele 13-1, 13-2, 13-3 in 13-4. V tabelah so prikazani makrostruktura besedila, razvoj teme skozi vsebinske segmente besedila ter piščevo signaliziranje njegovega odnosa do predstavljenih vsebin, kot se je odražalo v izboru naklonskih izrazov.

Tabela 13-1: *Uvodni del: predložitev topike.*

Formalni paragraf	Notranja zgradba (povedi)	Funkcija v so-besedilu	Vsebina	Koherenca	Povedni prislovi in modalni izrazi na koncu povedi	Funkcija
#1	s1	Prikaz problema	Politika Abejeve vlade na področju jedrske energije	vpeljava teme	retorično vprašanje	prikaz stanja oz. položaja
↑ #2	s2~3	Podrobne okoliščine #1	Preklic politike »nič JE« in forsiranje JE v osnutku temeljnega energetskega plana	nadaljevanje iste teme	trdilnost	
#3	s4~7	Ovrednotenje vsebine paragrafov #1 #2. Ekspliciranje utemeljitve s4~6. Napotek za delovanje s7.	Problematiziranje varnosti JE in posledično njihove ekonomičnosti, predlog potrebnih ukrepov v zvezi z in odnosa do JE.	vezni izrazi (protivna vezava) razvoj teme (v s7 vnos podrejene teme)	s4~6: trdilnost s7: nujnost (<i>beki dearu</i>)	ovrednotenje položaja
	s8	s8:ekspliciranje stališča (odgovor na #1)	Preobrata politike, ki posledično privilegira JE, se ne more dovoliti	Izvedena tema iz #1	ne moremo dovoliti (<i>yōnin dekinai</i>)	ekspliciranje odnosa
↑ #4	s9~10	informacija o ozadju, ki dopolnjuje s8	Komentar o procesu od razprave o osnutku, nastanku predloga in potrditve s strani kabineta	osnutek (<i>soan</i>) postane tema		ekspliciranje položaja

Tabela 13-2: *Vmesni del – vmesna faza: razvoj topike, podrobnejše ozadje problematike.*

Formalni paragraf	No-tranja zgradba (povedi)	Funkcija v sobesedilu	Vsebina	Koherenca	Povedni prislovi in modalni izrazi na koncu povedi	Funkcija
#5	s11~13	Ekspliciranje informacije: pozitivna plat spornega položaja	Energijska politika Demokratske stranke, politika »nič JE«	s11: vpeljava teme temeljni plan (<i>kihon keikaku</i>); podrejena tema	trdilnost	prikaz stanja oz. položaja
#6	s14~16 ↓	Ekspliciranje informacije: negativna plat spornega položaja	energijska politika Abejeve vlade: politika, ki privilegira jedrsko energijo	razvoj teme iz #5; podrejena tema, razvoj podrejene teme	trdilnost	prikaz stanja oz. položaja
	s17	Logični zaključek	Sklepajoč iz s14~s16 je s politiko »nič JE« konec.	vpeljava teme načelo (<i>gensoku</i>)	evidencialnost (<i>toiu koto da</i>)	eksplicirano ovrednotenje

Tabela 13-3: *Vmesni del – razrešitvena faza: preobrat, ovrednotenje motivov in argumentov.*

Formalni paragraf	No-tranja zgradba (povedi)	Funkcija v sobesedilu	Vsebina	Koherenca	Povedni prislovi in modalni izrazi na koncu povedi	Funkcija
#7	s18	Ovrednotenje	1. argument 1 Abejeve vlade za uporabo JE (preprečevanje segrevanja ozračja)	Derivirana tema izvedena iz sobesedila	logika (<i>rikutsu da</i>)	Ekspliciranje ovrednotenja
#8	s19~21	Ovrednotenje (dopuščanje)	2. argument 2 Abejeve vlade za uporabo JE (njihova superiornost)	Odvisnost od sobesedila; s21: derivirana tema na osnovi sobesedila ekonomska superiornost JE (<i>keizaiteki yūisei</i>)	ovrednotenje lahko rečemo, da ... (<i>to ieru</i>)	Ovrednotenje (dopuščanje)

Formalni paragraf	No-tranja zgradba (povedi)	Funkcija v sobesedilu	Vsebina	Koherenca	Povedni prislovi in modalni izrazi na koncu povedi	Funkcija
#9	s22	Zatrjevanje (ugovor na #7~)	Vprašljivost gospodarnosti JE.	vezni izraz (protivna vezava); odvisnost od sobesedila; s21: derivirana téma, izpeljana iz sobesedila	Zatrjevanje - trdilnost postavil se je velik vprašaj (<i>ókina gimonfu ga tsuita</i>)	Zatrjevanje
	↑ s23~25	Ekspliciranje informacije	Podrobne informacije kot utemeljitev s22: vpliv nesreče in stroški, ki so s tem nastali	Razvoj téme	trdilnost	Ekspliciranje informacije
	s26	Ovrednotenje (negativno ovrednotenje)	Utemeljitev tega, da argument ekonomičnost JE ne upošteva prežečih nevarnosti.	derivirana téma na osnovi sobesedila superiornost JE (<i>genpatsu no yūsei</i>)	Negativno ovrednotenje: ni nič drugega kot ... (<i>ni suginai</i>)	Ovrednotenje

Tabela 13-4: *Koda, končni del: zaključek, predlog zaželenega stanja in metode, kako priti do njega.*

Formalni paragraf	No-tranja zgradba (povedi)	Funkcija v sobesedilu	Vsebina	Koherenca	Povedni prislovi in modalni izrazi na koncu povedi	Funkcija
#10	s27	Dopuščanje	Dopuščanje možnosti skoka cen energije zaradi politike »nič JE«	Odvisnost od sobesedila	Dopuščanje: gotovo (<i>tashika ni</i>) bati se je, da ... (<...> <i>osore ga aru</i>)	Dopuščanje
	s28	Izražanje cilja	Zastavljeni cilj opuščanja JE in ukrepi v ta namen	Odvisnost od sobesedila - vezni izraz	zaželeno je, da ... (<i>nozomashii</i>)	Upanje
	s29	Način, kako doseči cilj (v ta namen potrebne aktivnosti)	Nujnost prizadevanj za zadržanje cen električne energije	Odvisnost od sobesedila	nujno je, da ... (<i>hitsuyō ga aru</i>)	Nuja

Iz tabel 13-1, 13-2, 13-3 in 13-4 je jasno razvidna delitev dela med razvojem teme in izrazi na koncu povedi, ki izražajo piščevo subjektivnost. Z izjemo kode – zaključnega dela, vsebino strukturira predvsem razvoj teme. Z drugimi besedami, pisec kontrolira razvoj teme in s tem strukturiranje vsebine z vsakokratno odločitvijo, kaj bo izbral za temo ali podtemo in kako razvija vsebino dalje. Majhni pomenski segmenti, ki jih opredeljujejo podteme, nastajajo znotraj večjih, ki jih opredeljuje izbor glavnih tem na ravni vsebinskih (tematskih) paragrafov. Vezni izrazi in podobna jezikovna sredstva lahko delujejo še na finejših besedilnih strukturah, katerih medsebojne odnose signalizirajo.

Naklonski izrazi, torej izrazi, ki signalizirajo piščevo subjektivnost, vključno z izrazi, ki signalizirajo evidencialnost, se pojavljajo pretežno na koncu povedi. Pisec uporablja tudi stavčne prislove, ki lahko služijo istemu namenu, (npr. v s27 »res je, da ...« (*tashika ni*), signal, da pisec dopušča neko dejstvo kot možnost). Med izrazi »na koncu povedi« (*bunmatsu hyōgen* 文末表現) so poleg naklonskih pripon (t. i. pomožnih glagolov *jōdōshi* 助動詞) precej v rabi tudi perifrastični oz. opisni izrazi (npr. »biti zaželjeno« (*nozomashi* 望ましい) v s28).

Za posredovanje svojih stališč, komentarjev, odnosa do situacije, ovrednotenje dejstev, izražanje želje ipd. pisec pretežno uporablja dva vzorca. V enem od vzorcev odgovarja na zamišljeno bralčevo vprašanje o tem, kaj je piščeva motivacija za predstavitev danih dejstev. Tovrstne »odgovore« najdemo npr. v s7 v #3 in v s17 v #6. Še en vzorec pa nasprotno najprej uvaja trditev, ki ji nato v utemeljitev sledijo dejstva. Tak tipičen zgled je s22 v #9.

V uredniškem komentarju so povedi, s katerimi pisec izraža svojo subjektivnost, najpomembnejši del komentarja, saj ravno v teh delih sporoča svoj odnos in odnos uredništva do dane problematike. V (4) spodaj je prikazan »povzetek«, ki temelji na povedih z izraženo subjektivno modalnostjo.

(4) »Povzetek« uredniškega komentarja na osnovi naklonskih izrazov

- | | | | |
|--------|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| <# 1 > | (s1) | 安倍政権は、福島
の悲劇をなかつた
ことにするつもり
なのか。
<i>Abe seiken wa, Fukushima no
higeki o nakatta koto ni suru
tsumori na no ka.</i> | Ali se Abejeva vlada misli delati, kot da se tragedija v Fukushimi ni zgodila? |
| <# 3 > | (s8) | この政策転換は容認でき
ない<1>。
<i>Kono seisaku tenkan wa yōnin
dekinai <1>.</i> | Tega preobrata v politiki ne moremo dovoliti. |

- (s7) 原発依存からは脱却すべきである。
Genpatsu izon kara wa dakkyaku subeki dearu.
- <# 6 > (s17) 「原発ゼロ」はご破算にしたということだ。
'Genpatsu zero' wa gobasan ni shita toiu kotoda.
- <# 7 > (s18) 電力を安定的に供給するとともに燃料費を抑制し、地球温暖化を防ぐためには原発が欠かせないというのが、原発活用に前向きになる政府の理屈だ。
Denryoku o anteiteki ni kyōkyū suru to tomoni nenryōbi o yokusei shi, chikyū ondanka o fusegu tame ni wa genpatsu ga kakasenai toiu no ga, genpatsu katsuyō ni maemuki ni naru seifu no rikutsu da.
- <# 8 > (s21) 経済的優位性は、原発存続論の大きな根拠といえる。
Keizaiteki yūisei wa, genpatsu sonzokuron no ōkina konkyo to ieru.
- <# 9 > (s26) 原発の優位性は、そんな危うさの上に乗っているに過ぎない。
Genpatsu no yūisei wa, son'na ayausa no ue ni notte iru ni suginai.
- <# 10 > (s27) 確かに、燃料費が高止まりしている中で即時に原発を全廃すれば、国内経済にダメージを与えるおそれがある。
Tashika ni, nenryōbi ga takadomari shite iru naka de sokuji ni genpatsu o zenpai sureba, kokunai keizai ni damēji o ataeru osore ga aru.
- Odvisnosti od jedrskih elektrarn se je treba otresti.
- »[S politiko] nič jedrskih elektrarn« so naredili konec.
- Vladna logika, po kateri se aktivno zavzemajo za uporabo jedrskih elektrarn, je, da [le-te] obenem s stabilno dobavo električne energije pripomorejo k omejevanju stroškov za gorivo, prav tako so jedrske elektrarne nujne za preprečevanje zemeljskega segrevanja.
- Lahko rečemo, da je njihova ekonomičnost močan argument za njihovo nadaljnjo uporabo.
- Prednost jedrskih elektrarn žal počiva na takšnem tveganju.
- Res je, da se je bati, da bi popolna ukinitvev jedrskih elektrarn v okoliščinah, ko je gorivo drago, lahko prizadela domačo ekonomijo.

- (s28) したがって、高度の安全性確認に基づく再稼働は認めながら、40年原則を堅持し、新規増設を認めないことで、できるだけ速やかに脱原発を目指すことが望ましい。
Shitagatte, kōdo no anzensei kakunin ni motozuku saikadō wa mitomenagara, 40-nen gensoku o kenji shi shinzōsetsu o mitomenai koto de, dekiru dake sumiyaka ni datsu genpatsu o mezasu koto ga nozomashi.
- (s29) その間、燃料調達コストの引き下げや効率の高い火力発電の開発などで電気料金を抑える努力を続ける必要がある。
Sono aida, nenryō chōtatsu kosuto no hikisage ya kōritsu no takai karyoku hatsuden no kaibatsu nado de denki ryōkin o osaeru doryoku o tsuzukeru hitsuyō ga aru.
- Iz tega sledi, da se je ob tem, ko sprejemamo ponovni zagon [jedrskih elektrarn], temelječ na visoki stopnji preverjanja [njihove] varnosti, potrebno držati pravila o 40 letih [njihove uporabe] in zavračati gradnjo novih in širjenje obstoječih [jedrskih elektrarn], in je zaželeno, da se kar najhitreje zastavi cilj, znebiti se jedrskih elektrarn.
- V vmesnem obdobju je potrebno nadaljevati s prizadevanji za zmanjšanje stroškov dobave goriva, ter za visoko učinkovite termoelektrarne, kar bi omogočalo znižanje stroškov za elektriko.

»Povzetek« s pomočjo nekaj manjših manipulacij, kot je npr. premik s8, kot so-parni del oklepajske strukture vprašanje–odgovor takoj za s1, dejansko presenetljivo dobro povzema jedro celotnega komentarja.

Del piščevega signaliziranja predstavlja tudi piščev »ritem« besedila, tj. kako besedilo formalno deli v enote, formalne paragrafe. Razen v kodi pisec v glavnem v enem formalnem paragrafu vključuje eno subjektivno trditev, podkrepnjeno z objektivno prikazanimi dejstvi. Tukaj je izjema samo vmesna faza vmesnega dela (razvoj problematike), kjer pisec predvsem predstavlja nova dejstva, brez svojih subjektivnih trditev.

V argumentativni prozi, kamor spada tudi uredniški komentar, morajo trditve, vrednotenja itd. vselej biti utemeljeni z argumenti, z dejstvi. Zanimivo je, da v besedilni zvrsti, ki se v nekem smislu najbolj razlikuje od uredniškega komentarja, v spontanem neformalnem pogovoru med znanci teh omejitev ni in imamo segmente samo z zatrjevanjem, brez kakršnih koli utemeljitev (prim. NUCC; Bekeš, 2011).

6.6 Zaključek

Pričujoča raziskava je eksploratorne narave, zasnovana kot kvalitativna študija primera. V raziskavi je postalo razvidnih nekaj ugotovitev, ki lahko prispevajo k učinkovitejšemu pouku branja japonskih argumentativnih in razlagalnih besedil, ne samo uredniških komentarjev, temveč tudi drugih žanrov, zlasti v akademskem kontekstu.

Najprej, vsebinska zgradba, temelječa na razvoju teme, predstavlja nekakšno okostje besedila ali zemljevid besedila. Tematska struktura, ki je osnova te zgradbe, nam omogoča identificirati različne vsebinske segmente. Kot taka predstavlja statični vidik strukture besedila. Nadalje, interakcijski vidik besedila se razpira v tem, kako pisec signalizira bralcu svoje subjektivne poglede in odnos do obravnavane problematike. Na osnovi kombinacije le-tega z vsebinsko strukturo nastalo z razvojem teme je mogoče rekonstruirati makrostrukturo logike argumentiranja v besedilu, in s tem osvetliti besedilo z vidika Aristotelove *energeie* (prim. Coseriu, 1973; Bahtin, 1981).

Pričujoča raziskava se je omejila na zgled uredniškega komentarja, njeni rezultati pa kažejo, da je smiselno analizo razširiti širše na argumentativne vrste proze, kot tudi na druge žanre, povezane z akademskim okoljem.

Sam sem v času, ko je didaktika japonskega jezika bila še precej v povojih, na univerzi, kjer sem obiskoval intenzivni tečaj jezika, slišal, da učeči se postane »sposoben samostojnega dela« (*ichinin mae* 一人前), če lahko vzame v roko kolumno Tensei jingo iz Asahi Shinbuna in jo prebere na en mah. Izkazalo se je, da tedanji, na stavčnih vzorcih temelječi pristopi, ki še danes marsikje prevladujejo, niso dali učencem najnujnejšega, kar bi potrebovali za doseg visokotelečega cilja. Poleg razumevanja zgradbe in funkcije besedila in njegovih sestavin je potrebno še nekaj – intimno poznavanje tekoče problematike. Brez tega eliptični slog zlasti v zaključnem delu uredniških komentarjev predstavlja prevelik zalogaj za poglobljeno razumevanje.

Pri pouku branja je medtem prišlo do velikega napredka. Imamo karakteristike zgradbe besedila temelječe na žanru (prim. Sakuma, 1987 in 1989; Sunakawa, 2005). Upati je, da bo tudi pričujoča raziskava prispevek v to smer, in da bo povezava dveh do sedaj ločenih področij, vsebinske zgradbe besedila na osnovi razvoja teme ter naklonskosti v besedilu, prispevala k uspešnejšemu pouku branja japonskih žanrskih besedil.

Analizirano gradivo

Uredniški komentar (*shasetsu* 社説), *Mainichi Shinbun* (毎日新聞), spletna izdaja, 10. december 2013. Dostopno na naslovu: <http://mainichi.jp/opinion/news/20131210k0000m070099000c.html> (citirano 10. december 2013).

Korpus japonskih konverzacij NUCC *Meidai kaiwa kōpasu* (命題会話コーパス). Dostopno na naslovu: <http://tell.cla.purdue.edu/chakoshi/public.html> (citirano 1. marec 2016).

Kanō, Chieko (加納千恵子) in drugi, 2010: *Basic Kanji Book Vol.1 Kiso kanji 500* (基本漢字500). Tokyo: Bonjinsha.

Literatura in viri

Bakhtin, Mikhail Mikhailovich, 1986: The Problem of Speech Genres. V: *Speech Genres and Other Late Essays* (prev. Vern W. McGee). Austin: University of Texas Press.

Bakhtin, Mikhail Mikhailovich, 1981: Discourse in the novel. V: *The dialogic imagination* (ur. Holquist, Michael). Austin: University of Texas Press. Slavic series; No. 1. 259–422.

Bekeš, Andrej, 2008: *Text and boundary: a sideways glance at textual phenomena in Japanese*. Ljubljana: Znastvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Bekeš, Andrej, 2011: Klasificiranje besedilnih zvrsti v japonsščini. *Acta linguistica asiatica*. 1/3. 97–104.

Bekeš, Andrej, 2012: Possibility of content shifts as predictors of the wa-topic in Japanese narrative. V: *Nihongo gakushū shien no kōchiku: gengokyōiku, kōpasu, shisutemu kaihatsu*. (ur. Nishina, Kikuko). Tokyo: Bonjinsha. 157–174.

Coseriu, Eugenio, 1979: *Ippan gengogaku nyūmon* (*Lezioni di linguistica generale*, Editore Boringhieri 1973) (prev. Shimomiya Tadao). Tokyo: Sanyūsha.

Daneš, František, 1974: Functional Sentence Perspective and the Organization of the Text. V: *Papers on functional sentence perspective* (ur. Daneš, František). Prague: Academia. 106–128.

- Givón, Talmy, 1983: Topic continuity in discourse: an introduction. V: *Topic continuity in discourse* (ur. Givón, Talmy). Amsterdam: John Benjamins. 1–42.
- Halliday, M. A. K., 1978: *Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K., 1991: *Language and context: system and instance. V: 2002–2007 Collected Works of M.A.K. Halliday vol.9*. London: Bloomsbury.
- Hayashi, Shirō (林四郎), 1973: *Bun no shisei no kenkyū* (文の姿勢の研究). Tokyo: Meiji tosho shuppan.
- Hinds, John, 1983a: Contrastive rhetoric: Japanese and English. *Text*. 3(2). 183–195.
- Hinds, John, 1983b: Topic continuity in Japanese. V: *Topic continuity in discourse* (ur. Givón, Talmy). Amsterdam: John Benjamins. 43–94.
- House, Juliane, 1997: *Translation Quality Assessment: A Model Revisited*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Katajamäki, Heli in drugi, 2006: The rhetorical structure of editorials in English, Swedish and Finnish business newspapers. V: *Teoksessa Proceedings of the 5th International AELFE Conference. Actas del V Congreso Internacional AELFE*. Zaragoza: Prensas Universitarias de Zaragoza. 215–219.
- Masuoka, Takashi (益岡隆志), 1991: *Modariti no bunpō* (モダリテイの文法). Tokyo: Kurosio Publishers.
- Masuoka, Takashi (益岡隆志) in drugi (ur.), 1995: *Nihongo no shudai to toritate* (日本語の主題と取り立て). Tokyo: Kurosio Publishers.
- Minami, Fujio (南不二男), 1974: *Gendai nihongo no kōzō* (現代日本語の構造). Tokyo: Taishūkan shoten.
- Moriyama, Takurō (森山卓郎) in drugi, 2000: *Nihongo no bunpō 3 Modariti* (日本語の文法 3 モダリテイ). Tokyo: Iwanami shoten.
- Narrog, Heiko, 2009: *Modality in Japanese: The layered structure of the clause and hierarchies of functional categories*. Amsterdam: John Benjamins.
- Nitta, Yoshio (仁田義雄), 1989: *Gendai nihongobun no modariti no taikei to kōzō* (現代日本語文のモダリテイの体系と構造). V: *Nihongo no modariti* (ur. Nitta, Yoshio in drugi). Tokyo: Kurosio Publishers. 1–56.

- Noda Hisashi (野田尚史), 1995: Bun no kaisō kōzō kara mita syudai to toritate (文の階層構造から見た主題と取り立て). V: *Nibongo no shudai to toritate*. (ur. Masuoka, Takasi in drugi). Tokyo: Kurosio Publishers. 1–35.
- Sakuma, Mayumi (佐久間まゆみ), 1987: 'Bundan' ninte'i no ichi kijun (I): teidai hyōgen no tōkatsu (「文段」認定の一基準——提題表現の統括——). *Bungei-gengo kenkyū gengohen*. 11. 89–136.
- Sakuma, Mayumi (佐久間まゆみ) (ur.), 1989: *Bunshō kōzō to yōyakubun no shosō* (文章構造と要約文の諸相). Tokyo: Kurosio Publishers.
- Sunakawa, Yuriko (砂川有里子), 2005: *Bunpō to danwa no setten: nihongo no danwa ni okeru shudai tenkai kinō no kenkyū* (文法と談話の接点——日本語の談話における主題展開機能の研究——). Tokyo: Kurosio Publishers.
- Szatrowski, Polly (Porii Zatorausukii ポリー・ザトラウスキー), 1993: *Nibongo no danwa no kōzō bunseki: kan'yū no sutorateji no kōsatsu* (日本語の談話の構造分析——勧誘のストラテジーの考察——). Tokyo: Kurosio Publishers.
- Teramura, Hideo (寺村秀夫), 1982: *Nibongo no shintakusu to imi I* (日本語のシタクスと意味 I). Tokyo: Kurosio Publishers.
- Teramura, Hideo (寺村秀夫), 1984: *Nibongo no shintakusu to imi II* (日本語のシタクスと意味 II). Tokyo: Kurosio Publishers.
- van Dijk, Teun. A., 1993: Elite Discourse and Racism. V: *Sage Series on Race and Ethnic Relations, Volume 6*. Newbury park: Sage.
- Watanabe, Minoru (渡辺実), 1953: Jojutsu to chinjutsu: Jutsugo bunsetsu no kozo (叙述と陳述——述語文節の構造——). *Kokugogaku*. 13/14. 20–34.

Opomba

Izhodišče za pričujočo razpravo je vabljeni predavanje »Bones and flesh of discourse: topic structure, modality and rhetoric strategies in Japanese editorials« na simpoziju »International Symposium on Japanese Studies, Tradition, Modernity, and Globalization in Japan« (Center for Japanese Studies, University of Bucharest, Bucharest, 1–3 March, 2014).